

दिश्यामदन्योयाः गङ्गाः धर्मराजः” हरिवं० १२८ अ०
 धर्मलक्षणं न० धर्मो लक्ष्यते ज्ञायतेऽनेन लक्ष-करणे ल्युट् ।
 १ धर्मप्रसापके वेदादौ । धर्ममूलशब्दे दृश्यम् ।
 २ मीमांसायां स्तो डीप् । भावे ल्युट् इतः । चोदनालक्ष-
 णोऽर्थो धर्मः” जै० सूत्रोक्ते १ धर्मस्य लक्षणे इतरभे-
 दात्प्रसापके धर्मस्वरूपादौ च धर्मशब्दे दृश्यम् ।

“धृतिः क्षमा दमोऽस्तेयं शौचमिन्द्रियनिग्रहः । धी-
 र्विद्या सत्यमक्रोधो दशकं धर्मलक्षणम्” इति मनूक्ते ।
 “पात्रे दानं भक्तिः कृष्णो नातापितृष्व पूजनम् । अङ्गा
 वलिर्गवां व्याधः षड्विधं धर्मलक्षणम्” इत्युक्ते च
 ४ धर्मस्य साधने च ।

धर्मवत् लि० धर्म + अस्त्वर्थे मठप् मस्य वः । धर्मयुक्ते
 धार्मिके । “मित्रावरुणवन्त उत धर्मवन्तः” ऋ० ८।१५।११

धर्मवर्मान् लि० धर्म + वर्म् इव यस्य । १ धर्मसाधकस्यैव
 व्यावरक्तत्वेन धारके २ धर्मं कवचत्वेनाभिमन्यमाने ।
 धर्मस्य वर्मेव । ३ धर्मरक्षके न० । “ब्रूहि योगेश्वरे
 कृष्णे ब्रह्मण्ये धर्मवर्मणि” भाग० १।१।१ [लिका० ।

धर्मवासरः पु० धर्मस्य तत्साधनस्य वासरः । पौर्णमास्यां
 धर्मवाहनः पु० धर्मं वाहयति प्रापयति नरान् वाहि-ल्युट् ।
 १ यत्रैव लि० । भावे ल्युट् । धर्मस्य २ प्रापये न० । इतः ।
 धर्मस्य धर्मराजस्य याने शमहिषे ।

धर्मविद् लि० धर्मं वेत्ति विद-किप् । धर्मज्ञे । “अङ्गि-
 स्तोत्रेण धर्मवित्” मनुः । [विष्णु स० ।

धर्मविदुत्तमः पु० इतः । विष्णो “धर्मो धर्मविदुत्तमः”
 धर्मविद्या स्त्री इतः । १ मीमांसादिविद्यायां २ तदुपलक्षित
 शास्त्रे च । ततः कृत्वा० ठक् । धर्मविद्विक् तद्वेत्तरि
 तदुपलब्धौतिरि च ।

धर्मविप्लवः पु० इतः । धर्मस्य व्यतिक्रमे ।

धर्मविवेकः धर्मस्य विवेकोऽयम् । हलायुधकृते धर्मनिबन्धभेदे
 धर्मवीरः पु० वीरभेदे “स च दानधर्मयुद्धैर्दयया च समन्वित
 अतुङ्गोऽयम्” सा० ६० उक्ते १ वीररसभेदे २ तद्युक्ते च
 “धर्मवीरो युधिष्ठिरादिः” सा० ६० ।

धर्मवृद्धः लि० धर्मेण वृद्धः । धर्मेण वृद्धे अठे अतिशयधर्म-
 युक्ते “न धर्मवृद्धेषु षडः समीप्यते” कुमा० । २ यादवे
 अक्रूरभ्रातृभेदे पु० । “शफल्कचित्कचैव गान्धिन्यान्तु
 शफल्कतः । अक्रूरप्रसूता व्यासञ्च प्रमा द्वादश
 विभृताः । धर्मवृद्धः सुकर्मो च क्षेत्तोऽपक्षोऽरिमर्दनः”
 भाग० ८।२४।६ ।

धर्मवैतसिकः पु० धर्मो वैतासिक इव व्यात्मनो धार्मिकस्य
 त्वस्यापनाय दातरि । “धर्मवैतसिको यस्तु पापात्मां
 पुरुषस्तथा । ददाति दानं विप्रेभ्यो लोकविश्वासकारणम् ।
 पापेन कर्मणा विप्रो धनं लब्ध्वा निरद्भुतः । राग-
 खोहान्वितोऽशान्तः कलुषीं योनिमाप्नुयात्” वल्किउ० ।

धर्मव्याधः पु० धर्मप्रधानो व्याधः शाक० । धार्मिके व्याध-
 भेदे तत्कथा भा० व० २।४ अध्यायादौ दृश्यः । तस्य
 व्याधस्य व्याध्यां प्रति स्वकर्मविपाकफलोक्तो यथा
 “दृष्टुं सर्वमिदं दत्तं पूर्वदेहे ममानव ! । अहं हि
 ब्राह्मणः पूर्वमासं द्विजवरात्मजः । वेदाध्यायी सुत्र-
 शलो वेदाङ्गानाञ्च पारगः । व्यात्मदोषकृतेर्ब्रह्मवत्स्या-
 माप्नुवानिभाम् । कश्चिद्वाजा सम सखा धनुर्वेदपरा-
 यणः । संसर्गाद्भुवि अठस्ततोऽहमभवं द्विज ! ।
 एतस्मिन्नेव कावे त्वं मृगयानिर्गतोऽहम् । सहितो
 मोघसृष्ट्यैव मन्त्रिभिश्च स संवृतः । ततोऽप्यहन्-
 स्मर्गस्तत्र सुवहूनाश्रमं प्रति । अथ क्षिप्रः शरो घोरो
 मयाऽपि द्विजसंघे । दाह्यतश्च ऋषिस्तेन शरेणा
 मतपर्वणा । भूमी निपतितो ब्रह्मसुवाच प्रतिनादयन् ।
 नापराध्याम्यहं किञ्चित् केन पापमिदं कृतम् । मन्वा-
 नस्तं मृगश्चाहं सम्प्रापः सहसा विभो ! । अपश्यं
 तस्मिन् विद्धं शरेणानतपर्वणा । अकार्यकरणा-
 ज्ञापि भयं मे व्यथितं मनः । तद्युतपसं विप्रं
 निष्टन्नं सहिते । अज्ञानता कृतमिदं मयेत्यहमथा-
 ब्रुवम् । अन्तमर्हसि मे सर्वमिति प्रोक्तो मया मुनिः ।
 ततः प्रत्यब्रवीदाक्यष्टभिर्मां क्रोधमूष्णितः । व्याधस्त्वं
 भविता क्रूरः शूद्रयोनाविति द्विज ! । २।४ अ० ।
 व्याध उवाच । एवं शत्रोऽहमस्मिन्ना तदा द्विजवरो-
 त्तम । अभिप्रासादयस्वमिं गिरा त्वाहीति मां तदा ।
 अज्ञानता मयाऽकार्यमिदमद्य कृतं मुने ! । अन्तमर्हसि
 तत्सर्वं प्रसीद भववद्विति । ऋषिरुवाच । नान्यथा
 भविता शप एवमेतदसंशयम् । व्याधश्चस्यात्त्वहं किञ्चि-
 त्कृतोऽहमस्मिन्ना तदा । शूद्रयोऽन्यां वर्चमागो धर्मज्ञो हि
 भविष्यसि । मातापितृष्व शत्रूणां करिष्यसि न संशयः ।
 तया शूद्रभया सिद्धिं महत्त्वं समवाप्स्यसि ।
 जातिभिरस्य भविता अर्गञ्चैव गमिष्यसि । शापक्षये
 निष्टत्ते त्वं भविताऽसि पुनर्द्विजः । एवं शत्रुः पुरा तेन
 ऋषिणाऽभ्युपयतेजसा । प्रसादय कृतज्ञेन ममैव
 दिपदांवर ! । २।५ अ० ।